

Versengő és nem versengő személyiség prototípusok – Kínai-magyar összehasonlító vizsgálat

Zábó Virág³, Fülöp Márta^{1,2}

¹ KRE BTK Pszichológiai Intézet

² MTA TTK Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Intézet

³ ELTE PPK Pszichológiai Intézet

Az eltérő kulturális, politikai és gazdasági háttér feltételezhetően a versengő és nem versengő személyiség eltérő társadalmi reprezentációit indukálja. A kínai és magyar mintán végzett összehasonlító vizsgálatunkban a versengő és nem-versengő személyiségek prototípusait tártuk fel és vetettük össze.

Minta és módszer: Összesen 473 egyetemi hallgató (magyar n= 245, 155 nő és 90 férfi), kínai n= 228, 184 nő és 41 férfi) jellemzett szabadon írásban Azuma és Kashiwagi (1987) prototípus módszerét alkalmazva egy-egy általuk személyesen ismert, versengőnek, illetve nem versengőnek tartott személyt. Szabad megfogalmazású válaszukban megnevezték a jellemzett személy nemét, foglalkozását és indokolták, milyen tulajdonságai alapján tartják az adott személyt versengőnek/ nem versengőnek. A leírásokat tartalomelemeztük, a megnevezett tulajdonságokat és viselkedési jellemzőket kategorizáltuk, majd a kategóriákat kvantitatívan is elemeztük.

Eredmények: Mindkét nemzet válaszadóit mind versengő, mind nem versengő személyiség megjelölése esetében a saját nem preferenciája jellemezte. A magyar férfi egyetemisták több férfit írnak le versenőként, mint nőt, de több nőt nem-versengőként, mint férfit. A kínai férfi egyetemisták mindkét esetben a saját nemüket jellemzik gyakrabban, vagyis mind a versengős, mind a nem-versengő esetében férfit írnak le inkább.

Az individualista kultúrában élő magyar egyetemistáknak negatív és ellentmondásos képe van a versengő személyiségről, miközben a nem-versengő egyéneket pozitívan ítélik meg. Az egyszerre individualista és kollektivistá kínai társadalomban felnőtt kínai egyetemisták pozitívan tekintenek a versengő és nem versengő személyekre is.

A magyar versengő személyiség legdominánsabb tulajdonságai a céltudatosság, az önző egocentrizmus és az állhatatosság, a kínai versengőké a kemény munka, magas intellektus és a legjobbnak lenni akarás. A magyarokat leginkább az agresszióval társuló hiperversengő attitűd jellemzi és legkevésbé az önfejlesztő, míg a kínaiak szignifikáns többsége komplex versengő (egyszerre önfejlesztő és hiperversengő) attitűddel bír.

A nem versengő magyar prototípust tolerancia, barátságosság/kedvesség és passzivitás jellemzi. Ehhez hasonló képet mutat a kínai prototípus, de ott a barátságos/kedves mellé az első három leggyakoribb jellemzésbe tartozik az, hogy nem teljesítmény orientált és nyugodt.

[VZ1] megjegyzést írt: legkevésbé az önfejlesztő versengési attitűd

A versengő és nem versengő személyiség prototípusok kontextus-függő vonásokkal rendelkeznek. Ahhoz, hogy valaki versengőként vagy nem versengőként elfogadott legyen a saját társadalmában árnyalt viselkedési formák elsajátítása szükséges vagyis a személyiségnek kompatibilisnek kell lennie a kultúra a versengő / nem versengő személyiség társadalmi elfogadottságához.

Kulcsszavak: versengés, prototípusok, kulturális összehasonlító vizsgálat, kevert módszerek, tartalomelemzés, kategorizáció